

بررسی اثر مؤلفه‌های کارآفرینی سازمانی بر عملکرد تعاونی‌ها از دیدگاه اعضای تعاونی‌های مرغ‌داران استان کرمانشاه

احسان خسروی^۱، سعید غلامرضایی^۲، مهدی رحیمیان^۳، مرتضی اکبری^۲

۱- کارشناس ارشد، گروه توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران.

۲- استادیار، گروه توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران.

۳- استادیار، گروه کارآفرینی فناورانه، دانشکده کارآفرینی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

حکیده

تاریخ دریافت: ۲۱ دی ۱۳۹۵
تاریخ پذیرش: ۰۸ مرداد ۱۳۹۶

با توجه به نقش تعاونی‌های کشاورزی در توسعه روستایی و کشاورزی، شناسایی و واکاوی عوامل تأثیرگذار بر عملکرد این شرکت‌ها به‌ویژه در بُعد مؤلفه‌های کارآفرینی سازمانی ضروری است. هدف از انجام این پژوهش، بررسی تأثیر مؤلفه‌های کارآفرینی سازمانی بر عملکرد تعاونی‌ها از دیدگاه اعضای تعاونی‌های مرغ‌داران استان کرمانشاه است. جامعه آماری این تحقیق، ۱۰۱۲ نفر از اعضای تعاونی‌های مرغ‌داران گوشتی فعال استان کرمانشاه است. روش نمونه‌گیری به صورت طبقه‌ای، با روش انتساب متناسب حجم صورت گرفت و اعضای نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۲۲۰ نفر تعیین شدند. به منظور جمع‌آوری اطلاعات از پرسش‌نامه ساختاریافته بهره گرفته شد و روایی محتوایی پرسش‌نامه مربوطه به تأیید متخصصان و کارشناسان در زمینه موضوع پژوهش رسید. به منظور سنجش پایایی مؤلفه‌های محوری پرسش‌نامه از آلفای کرونباخ استفاده شد ($\alpha_1 = 0/88$, $\alpha_2 = 0/80$). برای تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی بهره گرفته شد که به این منظور از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۰ استفاده شد. یافته‌های حاصل از همبستگی نشان داد بین مؤلفه‌های کارآفرینی سازمانی و عملکرد تعاونی‌ها در سطح اطمینان ۹۹ درصد رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین، نتایج حاصل از رگرسیون چندمتغیره به روش گام‌به‌گام (رگرسیون تا سه گام پیش رفت) نشان داد حدود ۳۷ درصد از تغییرات متغیر عملکرد تعاونی، ناشی از متغیرهای «نوسازی راهبردی»، «پیشگامی» و «ریسک‌پذیری» است. بنابراین، بر اساس نتایج، پیشنهاد می‌شود مدیران تعاونی‌ها با تقویت و توسعه کارآفرینی سازمانی، زمینه را برای بهبود عملکرد تعاونی‌های کشاورزی مهیا سازند و در پی آن، در راستای توسعه پایدار روستایی و کشاورزی گام بردارند.

کلیدواژه‌ها:

کارآفرینی سازمانی، عملکرد تعاونی‌ها، توسعه روستایی و کشاورزی گام بردارند.

مقدمه

تأسیس با مشکلاتی روبه‌رو می‌شوند که در بعضی موارد ممکن است به تعطیلی موقتی و حتی راکد شدن همیشگی آن‌ها ختم شود. در این راستا نتایج پژوهش‌های انجام‌شده حاکی از آن است که تعاونی‌ها با وجود رشد کمی، رشد کیفی مطلوبی نداشته‌اند. بدیهی است اگر بخش تعاون بخواهد به اهداف مطرح در قانون اساسی دست یابد، لازم است تا به افزایش کیفیت تعاونی، آموزش و توسعه کارآفرینی در تعاونی‌ها و ترکیب اعضای تعاونی‌ها توجه جدی کند. در واقع، زمان آن فرارسیده که بخش تعاون تمام تلاش و امکانات خود را به کیفیت معطوف کند تا کارکرد و توانمندی اصلی خود را که کارآفرینی و مهار بحران‌بیکاری است تحقق بخشد (Shabanpour, 2008). همچنین، تعاونی‌ها اهمی مناسب برای توسعه اقتصادی به شمار می‌آیند و می‌توانند در افزایش تولید، ارتقای سطح درآمد و بهبود وضعیت اجتماعی مردم مؤثر باشند.

یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های توسعه روستایی، بهبود عملکرد در فعالیت‌های کشاورزی است (Baseri, Sadegi, & khaksar, 2011:2). با توجه به نقشی که تعاونی‌ها در بهبود نظام بهره‌برداری و همچنین افزایش درآمد، اشتغال، تأمین نیازهای اساسی و توزیع عادلانه امکانات دارند، ضروری است تا عملکرد این شرکت‌ها برای یافتن مشکلات و بازنگری در ساختار تعاونی‌ها به منظور توسعه بیشتر تولیدات و بهبود وضع اقتصادی روستاییان بررسی شود (Karbasi & Gorgani, 2014:98) تا از این طریق، عملکرد تعاونی‌ها اصلاح شود و بهبود یابد و به دنبال آن، بهبود درآمد در مناطق روستایی و دستیابی به توسعه پایدار روستایی نیز میسر شود (Freiling & Schelhowe, 2014).

شواهد و مطالعات مختلف نشان می‌دهند عملاً تعاونی‌ها بعد از

* نویسنده مسئول:

دکتر سعید غلامرضایی

نشانی: خرم‌آباد، دانشگاه لرستان، دانشکده کشاورزی، گروه توسعه روستایی.

تلفن: ۰۷۷۸-۰۷۷۸ (۹۱۶) ۹۸+

پست الکترونیکی: sgholamrezai1970@gmail.com

گزارش دفتر دیده‌بان جهانی کارآفرینی^۲ (۲۰۱۱)، میزان شاخص کارآفرینی سازمانی در ایران مشابه با کشورهایمانند بنگلادش، پاکستان و جامائیکا کمتر از یک درصد است؛ در حالی که مقدار این شاخص برای کشورهای توسعه‌یافته مانند سوئد، دانمارک، بلژیک، فنلاند و ایالات متحده بین ۶ تا ۱۴ درصد متغیر است (Kelley, Singer, & Herrington, 2012). بر اساس گزارش سال ۲۰۱۴ دفتر دیده‌بان جهانی، میزان شکست کشور ایران در فعالیت‌ها و اقدامات کارآفرینانه ۳۲ درصد اعلام شده است که در مقایسه با میانگین منطقه و جهان و حتی میانگین کشورهای هم‌سطح، بیشتر است (Global Entrepreneurship Monitoring, 2015).

علت انتخاب این موضوع برای تحقیق، وضعیت نامناسب تعاونی‌های مرغداران در استان کرمانشاه است. دلیل انتخاب شرکت‌های تعاونی مرغداران استان کرمانشاه از بین دیگر شرکت‌های تعاونی، اهمیت و سابقه طولانی آن‌هاست. از طرفی، این بخش از تعاونی‌ها بیشترین ثبت شرکت‌ها و به‌مراتب بیشترین اعضا را دارند. از طرف دیگر، بیشترین شرکت‌های راکد و غیرفعال نیز در این بخش دیده می‌شود. بنابراین، با توجه به اهمیت تعاونی‌ها و حساسیت نیاز عملکرد این گونه کسب‌وکارها به کارآفرینی سازمانی برای ماندگاری، بهره‌وری و پویایی تعاونی‌ها، بررسی تأثیر مؤلفه‌های کارآفرینی سازمانی بر عملکرد تعاونی‌ها ضروری است. از این رو، هدف این مقاله بررسی تأثیر مؤلفه‌های کارآفرینی سازمانی بر عملکرد تعاونی‌ها از دیدگاه اعضای تعاونی‌های مرغداران استان کرمانشاه است.

مروری بر ادبیات موضوع

کارآفرینی سازمانی^۳ فرایندی است که درون سازمان‌ها فرصت‌ها را بدون در نظر گرفتن منابع موجود، با افراد و سازمان‌ها دنبال می‌کند (Stevenson & Jarillo, 1990). گاهی اوقات در بسیاری از سازمان‌ها منظور از کارآفرینی سازمانی، راهبردی مهم برای بهبود عملکرد سازمان است (Mokaya, 2012). کارآفرینی سازمانی عموماً از طریق نوآوری در محصولات، نوآوری در فرایند، ورود به بازارهای جدید، توسعه کسب‌وکارهای جدید مرتبط یا غیرمرتبط با کسب‌وکار محوری سازمان و نوسازی راهبردی و ساختار سازمان متبلور می‌شود (Morris, Webb, & Franklin, 2011). به منظور سنجش سطح کارآفرینی سازمانی باید با ابعاد مختلف این مفهوم در سازمان آشنا شویم. در ادبیات جهانی، مقوله‌های نوآوری^۴، ریسک‌پذیری^۵، پیشگامی^۶ و نوسازی راهبردی^۷ را به

با وجود اهمیت و جایگاه تعاونی‌ها، بررسی اولیه عملکرد آن‌ها، به‌ویژه در مناطق روستایی نشان‌دهنده آن است که تعاونی‌ها با مشکلات متعددی روبرو هستند و نتوانسته‌اند به اهداف از پیش تعیین‌شده خود دست یابند. در چنین شرایطی، بسیاری از محققان و صاحب‌نظران بر این باورند که توسعه کارآفرینی سازمانی در شرکت‌های تعاونی می‌تواند در کمک به توسعه و تقویت تعاونی‌ها و حل مشکلات آن‌ها و دستیابی به اهدافشان نقشی اساسی ایفا کند و اهرم نیرومندی برای برون‌رفت از شرایط نامطلوب کنونی باشد (Rezai, 2014:86) تا شاید از این طریق عملکرد تعاونی‌ها بهبود یابد و توسعه پایدار روستایی به دست آید.

در این بین، یکی از پدیده‌های مهم و مؤثر در تحول و توفیق تعاونی‌ها مانند هر بنگاه اقتصادی دیگر، وجود کارآفرینی سازمانی است. تحقیقات مختلف مؤید تأثیر مثبت کارآفرینی سازمانی بر بقاء، سودآوری، رشد و به‌خصوص عملکرد تعاونی‌ها به‌منزله بنگاه‌های اقتصادی است (Freiling & Schelhowe, 2014; Kellermanns, Eddleston, Barnett, & Pearson, 2008; Zahra, 2005; Zahra, Hayton, & Salvato, 2004; Habbershon & Pistrui, 2002). این پدیده به تعاونی‌ها به مثابه بنگاه این امکان را می‌دهد تا از مزیت رقابتی فعلی خود بهره‌برداری کنند و هم‌زمان فرصت‌های جدید را شناسایی کنند و شایستگی‌های جدیدی را در خود شکوفا سازند (Covin & Miles, 1999; Kuratko, Ireland, & Covin Hornsby, 2005).

طراحی ساختارها و سیستم‌های سازمانی که از کارآفرینی سازمانی حمایت کنند، تأمین منابع لازم برای تشخیص فرصت‌ها و بهره‌برداری از آن‌ها مانند نیروی انسانی و فناوری و توسعه فرهنگ کارآفرینانه در سازمان از مهم‌ترین اقداماتی هستند که باید در راستای توانمندسازی سازمان برای کارآفرینی سازمانی انجام گیرند (Morris, Kuratko, & Covin, 2011; Kuratko et al., 2005; Covin & Slevin, 2002; Hornsby, Kuratko, & Zahra 2002; Hornsby, Kuratko, & Montagnano, 1999). از طرفی گرایش کارآفرینانه^۱ افراد هر سازمان، یکی از ویژگی‌های اساسی و ضروری برای عملکرد بهتر سازمان‌هاست (Lumpkin & Dess, 1996; Lee & Lim, 2008; Al-Swid & Mahmood, 2011; Lee, Lim, & Pathak, 2009). گرایش به کارآفرینی باعث پیوند فرایند کارآفرینی به راهبردهای سازمان می‌شود (Hossainimoghadam & Hejazi, 2014). بنابراین، هر سازمانی می‌تواند در طیفی از حالت‌های مختلف از منفعل یا محافظه‌کارانه تا فعال یا کارآفرین قرار گیرد (Lumpkin & Dess, 2001).

کارآفرینی سازمانی در کشورهای مختلف، به‌ویژه کشورهای در حال توسعه مانند ایران که اقتصاد سنتی و مبتنی بر منابع دارند، در وضعیت نامناسبی قرار دارد و توسعه چندانی ندارد. بر اساس

2. Global Entrepreneurship Monitor (GEM)

3. Organizational entrepreneurship orientation or corporate entrepreneurship

4. Innovativeness

5. Risk taking

6. Proactiveness

7. Strategic renewal

1. Entrepreneurship Orientation (EO)

بیشتر این مطالعات نشان می‌دهند که کارآفرینی سازمانی ساختاری چندبُعدی دارد که بیشتر، ابعاد نوآوری، نوسازی راهبردی، پیشگامی و ریسک‌پذیری را در قالب فرضیاتی بررسی و تبیین کرده‌اند (Sharma & Chrisman, 2007; Dess et al., 2003).

اگرچه در بعضی تحقیقات، این روابط در زمینه عملکرد شرکت‌ها تأیید نشدند (Dess & Lumpkin, 2005; Zahra, 1991; Antoncic, & Hisrich, 2004)، در چند مطالعه با بررسی ارتباط بین کارآفرینی سازمانی و عملکرد شرکت‌ها این نتیجه به دست آمد که کارآفرینی سازمانی به توسعه و ارتقای عملکرد شرکت‌ها منجر می‌شود (Naman & Slevin, 1993; Zahra, 1991; Zahra & Covin, 1995; Kaya, 2006; Russell & Russell, 1992). تعاونی‌ها در قالب شرکت‌های تعاونی از این امر مستثنا نیستند. در بیشتر این مطالعات نشان داده شد که افزایش کارآفرینی سازمانی سبب افزایش سودآوری و رشد شرکت می‌شود. این امر تأثیر مثبت و معناداری بر افزایش عملکرد شرکت‌ها داشته است. در نتیجه، در سازمان‌ها ریسک‌پذیری، نوآوری، پیشگامی و نوسازی راهبردی و به‌طور کلی، رفتارهای کارآفرینانه سازمانی می‌تواند ابزاری برای مزیت رقابتی در دست شرکت‌های خاص و موفق، به‌ویژه در کشورهای توسعه‌یافته باشد (Lumpkin & Dess, 1996; Wiklund, 1999; Zahra & Covin, 1995).

آکتان^۹ و بولوت^{۱۰} (۲۰۰۸) در تحقیقی با هدف بررسی تأثیرات بین مؤلفه‌های کارآفرینی سازمانی و عملکرد شرکت‌های فعال ترکیه دریافتند که بین ابعاد کارآفرینی سازمانی و عملکرد شرکت‌ها به اندازه یک درصد رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. نتایج پژوهش‌های دس^{۱۱} و لامپکین^{۱۲} (۲۰۰۵)، فیس^{۱۳} و ستیندامار^{۱۴} (۲۰۰۹) نیز مؤید این رابطه است.

کارااگلو^{۱۵} و همکاران (۲۰۱۲) در تحقیقی به بررسی تأثیر ابعاد کارآفرینی سازمانی بر عملکرد شرکت‌ها پرداختند. آنان پس از بررسی ابعاد مختلف دریافتند که تنها سه بُعد ریسک‌پذیری، نوآوری و پیشگامی بر عملکرد شرکت‌ها تأثیر مثبت و معناداری دارد. به منظور تبیین و تشریح بهتر موضوع پژوهش، تصویر شماره ۱، چارچوب مفهومی تحقیق را نشان می‌دهد که از تحقیقات پیشین گرفته شده است.

بر اساس مدل مفهومی پژوهش، فرضیه‌های اصلی این تحقیق شامل موارد زیر است:

9. Aktan
10. Bulut
11. Dess
12. Lumpkin
13. Fiş
14. Çetindamar
15. Karacaoglu

مثابه ابعاد اصلی و کلیدی پدیده کارآفرینی سازمانی تصدیق و تأیید می‌کنند (Scheepers, Hough, & Bloom, 2008; Ahmed, 1998; Morris & Kuratko, 2002; Hornsby et al., 2002; Heinson & Korvela, 2005:58; Zdunczyk & Blenkinsopp, 2007; Martins & Terblanche, 2003; Kreiser, Marino, & Weaver, 2002; Antoncic, & Hisrich, 2001; Pittaway, 2001; Dess et al., 2003).

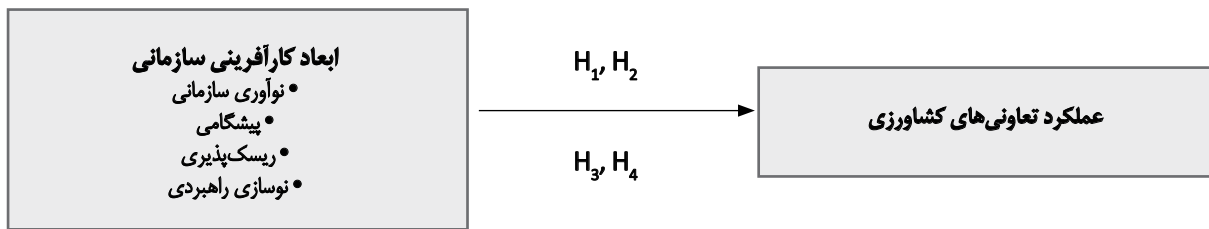
ریسک‌پذیری شامل آمادگی سازمان برای استفاده از منابع به منظور بهره‌گیری از فرصت‌ها و شروع پروژه‌ها بدون اطلاع قطعی از نتایج و بازگشت سرمایه است (Hough & Scheepers, 2008:58). منظور از نوسازی راهبردی در سازمان، تغییر و اصلاح در مأموریت سازمانی، بازسازماندهی و ایجاد تغییرات وسیع در سیستم آن سازمان است (Heinson & Korvela, 2005:58). پیشگامی، پیش‌بینی و رفتار برای رفع نیازهای آینده از طریق جست‌وجو و استفاده از فرصت‌هایی تعریف می‌شود که بر توسعه محصولات یا بازار (Alegre & Chiva, 2009:12) و گرایش شرکت‌ها به کشف فرصت‌های جدید دلالت دارد (Chang, Lin, Chang, & Chen, 2007). سازمان‌های پیشگام بر روندهای بازار نظارت می‌کنند، به شناسایی نیازهای آینده مشتریان فعلی می‌پردازند و تغییرات در تقاضا یا ظهور مشکلاتی را پیش‌بینی می‌کنند که می‌تواند منجر به فرصت ایجاد شرکت جدید شود (Antoncic, 2007).

نوآوری، به تولید و خلق محصولات، خدمات، فرایندها، فناوری‌ها و مدل‌های جدید کسب‌وکار اشاره دارد (Hough and Scheepers, 2008:19). عوامل نوآوری، ریسک‌پذیری، پیشگامی و نوسازی راهبردی، اغلب با هم کار می‌کنند تا عملکرد کارآفرینانه سازمان را بهبود بخشند. از دیدگاه نظریه پردازان، ابعاد مختلفی برای کارآفرینی سازمانی وجود دارد. در این تحقیق، در خصوص ابعاد کارآفرینی سازمانی از نظریه اسچیپرز^{۱۶} و همکاران (۲۰۰۸) استفاده شده است. طبق این نظریه، گرایش به کارآفرینی سازمانی چهار بُعد کلیدی نوآوری، ریسک‌پذیری، پیشگامی و نوسازی راهبردی دارد که قبلاً تعریف شدند.

پیشینه پژوهش

در بررسی ادبیات مربوط به تأثیر ابعاد کارآفرینی سازمانی بر عملکرد تعاونی‌ها، محققان از دیدگاه‌های مختلفی به ارزشیابی عملکرد در این شرکت‌ها پرداخته‌اند. مطالعات انجام‌شده درباره کارآفرینی سازمانی در اقتصادهای توسعه‌یافته، به‌ویژه پس از دهه ۹۰ میلادی تاکنون نشان داده‌اند فعالیت‌های کارآفرینانه سازمانی در شرکت‌های مختلف موجب توسعه و ارتقای عملکردهای شرکت‌ها شده است (Pinchot, 1985; Zahra & Covin, 1995; Barringer & Bluedorn, 1999; Lumpkin & Dess, 2001; Simsek, Lubatkin, Veiga, & Dino, 2009; Phillip, Wright, Ucbasaran, & Tan 2009; Rajshekhar, & Todd, Johnston, & Granot, 2012; Freiling & Schelhowe, 2014).

8. Scheepers

تصویر ۱. چارچوب مفهومی تحقیق

تا خیلی قوی) ارزیابی شد. روایی محتوایی پرسش‌نامه را هیئت متخصصان و کارشناسان تأیید کردند.

در این تحقیق، متغیرهای مستقل بر اساس نظریه آنتونیک و هیسریچ (۲۰۰۱) و اسپیرز و همکاران (۲۰۰۸) استخراج شدند که شامل پیشگامی، نوآوری، ریسک‌پذیری و نوسازی راهبردی یا همان ابعاد کلیدی کارآفرینی سازمانی هستند. در این تحقیق، متغیر وابسته شامل عملکرد است که بر اساس بررسی پیشینه تحقیق، از پژوهش‌های آکتان^{۱۸} و بولوت^{۱۹} (۲۰۰۸)، دس و لامپکین (۲۰۰۵)، فیس و سنتیندامار (۲۰۰۹) و کاراکاگلو و همکاران (۲۰۱۳) گرفته شد.

در این تحقیق به منظور سنجش اعتبار اندازه‌گیری از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. به این منظور، ۳۰ پرسش‌نامه در قالب آزمون مقدماتی^{۲۰} با بخشی از جامعه مطالعه شده که جزء نمونه نبودند، تکمیل شد و آلفای کرونباخ مربوط به وضعیت کارآفرینی سازمانی در تعاونی‌ها ۰/۸۸ و آلفای وضعیت عملکرد تعاونی‌ها ۰/۸۰ محاسبه شد. در پژوهش حاضر، به منظور تحلیل داده‌ها و دستیابی به اهداف مذکور از روش‌های آمار توصیفی (مانند فراوانی، انحراف معیار، میانگین و ضرایب تغییرات) و آمار استنباطی (مانند تحلیل رگرسیون چندگانه) استفاده شد که در ادامه به تشریح آن‌ها می‌پردازیم. در پژوهش حاضر، به منظور تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۰ و اکسل ۲۰۱۳ استفاده شد.

یافته‌ها

آمار توصیفی

توصیف ویژگی‌های فردی اعضا

نتایج مطالعه انجام‌شده نشان می‌دهد میانه و نمای متغیر تعداد اعضای تعاونی‌ها ۷ نفر با انحراف معیار ۱/۵۳ است. همچنین، کمترین تعداد اعضای تعاونی ۷ نفر و بیشترین آن، ۱۳ نفر است. میانگین سابقه فعالیت پاسخگویان در تعاونی، ۱۰ سال و انحراف معیار آن ۶/۴۳ است. از نظر جنسیت، ۱۴۴ نفر مرد (۶۵/۵)

فرضیه اول: بین نوآوری سازمانی و عملکرد تعاونی‌های کشاورزی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؛

فرضیه دوم: بین پیشگامی و عملکرد تعاونی‌های کشاورزی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؛

فرضیه سوم: بین ریسک‌پذیری و عملکرد تعاونی‌های کشاورزی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؛

فرضیه چهارم: بین نوسازی راهبردی و عملکرد تعاونی‌های کشاورزی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

روش‌شناسی تحقیق

تحقیق حاضر از نظر روش، کمی و از لحاظ هدف، کاربردی و نیز از نوع تحقیقات توصیفی-همبستگی و از لحاظ زمانی جزء تحقیقات تک‌مقطعی است. جامعه آماری این تحقیق، اعضای تعاونی‌های فعال مرغداران گوشتی استان کرمانشاه است که بر اساس آمار اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان کرمانشاه، ۱۰۱۲ نفر بودند. برای برآورد حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد (n=۲۲۰). روش نمونه‌گیری در این تحقیق، نمونه‌گیری طبقه‌ای با روش انتساب متناسب است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسش‌نامه محقق‌ساخته بود که سه بخش اصلی دارد که عبارتند از: ویژگی‌های فردی پاسخگویان، ارزیابی وضعیت کارآفرینی سازمانی که تعدیل‌یافته پرسش‌نامه استاندارد آنتونیک^{۱۶} و هیسریچ^{۱۷} (۲۰۰۱) و اسپیرز و همکاران (۲۰۰۸) و ارزیابی وضعیت عملکرد تعاونی‌هاست.

گویه‌های پرسش‌نامه بر اساس مرور ادبیات و پیشینه تحقیق تدوین شدند. به منظور سنجش چهار مؤلفه کارآفرینی سازمانی در تعاونی‌ها به مثابه متغیرهای مستقل، در پرسش‌نامه ۲۴ گویه در قالب یک جدول آورده شد و از پاسخگویان خواسته شد تا وضعیت کارآفرینی سازمانی در تعاونی خود را در قالب مقیاس پنج قسمتی لیکرت (از خیلی ضعیف تا خیلی قوی) بیان کنند. برای ارزیابی وضعیت عملکرد تعاونی در نقش متغیر وابسته، در پرسش‌نامه ۱۰ گویه در قالب یک جدول آورده شد و عملکرد تعاونی در قالب مقیاس پنج قسمتی لیکرت (از خیلی ضعیف

18. Aktan

19. Bulut

20. Pilot Test

16. Antoncic

17. Hisrich

جدول ۱. گویه‌های مربوط به عملکرد تعاونی

اولویت	گویه	میانگین رتبه‌ای از ۵*	انحراف معیار	ضریب تغییرات
۱	اشتغال‌زایی تعاونی از زمان تشکیل و شروع فعالیت	۳/۳۴	۰/۸۲۶	۰/۲۴۷
۲	مشارکت و همکاری اعضای تعاونی به منظور دستیابی به اهداف	۳/۵۷	۰/۹۹۲	۰/۲۷۷
۳	همیاری و همدلی اعضای تعاونی در انجام فعالیت‌ها	۳/۵۴	۱/۰۴۸	۰/۲۹۶
۴	رضایت‌مندی از کسب‌وکار و فعالیت تعاونی	۳/۲۵	۰/۹۶۸	۰/۲۹۷
۵	تأمین نیازهای مشترک اقتصادی اعضای تعاونی	۳/۲۰	۰/۹۶۳	۰/۳۰۱
۶	تأمین نیازهای مشترک جمعی اعضا (تحکیم دوستی‌ها و ارتباطات اجتماعی و ...)	۳/۳۹	۱/۰۳۰	۰/۳۰۳
۷	دستیابی تعاونی به اهداف از پیش تعیین شده	۳/۰۹	۰/۹۸۴	۰/۳۱۸
۸	استفاده از شیوه‌های نوین در انجام فعالیت‌های تعاونی	۲/۹۶	۰/۹۶۲	۰/۳۲۴
۹	گرفتن وام و تسهیلات بانکی	۲/۷۳	۱/۰۳۰	۰/۳۷۶
۱۰	ریسک‌پذیری	۲/۷۱	۱/۰۷۱	۰/۳۹۵
	میانگین کل	۳/۱		

* ۵: خیلی قوی؛ ۴: قوی؛ ۳: متوسط؛ ۲: ضعیف؛ ۱: خیلی ضعیف

منبع: یافته‌های تحقیق

تعاونی در حد ضعیف و متوسط و قوی دانسته‌اند. اولویت‌بندی و تأثیر دیگر گویه‌ها نیز در جدول شماره ۱ آمده است.

توصیف وضعیت کارآفرینی سازمانی در تعاونی‌ها

میانگین امتیازاتی که پاسخگویان به مجموع این گویه‌ها دادند، ۳/۲۴ با انحراف معیار ۰/۵۶ است که وضعیت کارآفرینی سازمانی در حد متوسط به بالا را نشان می‌دهد. از طرفی، نتایج جدول شماره ۲ بیانگر اولویت‌بندی گویه‌ها بر حسب ضریب تغییرات است. نتایج نشان می‌دهد بیشترین اولویت مربوط به گویه «شفافیت اطلاعات در زمینه تصمیمات و برنامه‌های کاری بین اعضا» با ضریب تغییرات ۰/۲۷ و میانگین ۳/۶۰ و کمترین اولویت مربوط به گویه «اجازه هیئت مدیره برای پیاده‌سازی ایده‌های خطرناک» با ضریب تغییرات ۱/۱۲ و میانگین ۲/۸۴ بوده است.

آزمون همبستگی متغیرها

پس از انجام آزمون کلموگروف اسمیرونوف^{۲۱} مشخص شد که داده‌ها از توزیع طبیعی پیروی می‌کنند؛ بنابراین، از آزمون همبستگی پیرسون در بین متغیرها استفاده شد. نتایج همبستگی بین مجموع مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده کارآفرینی سازمانی و میزان عملکرد تعاونی‌ها نشان می‌دهد رابطه مثبت و معناداری در سطح اطمینان ۹۹ درصد وجود دارد ($r=0/615$, $P=0/00$). بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که میزان توسعه کارآفرینی سازمانی در

درصد) و بقیه زن (۳۴/۵ درصد) هستند. از نظر سن پاسخگویان، نتایج مطالعه انجام شده نشان می‌دهد میانگین سن اعضای تعاونی ۴۰/۹۴ سال با انحراف معیار ۹/۵۳ و سن جوان‌ترین و مسن‌ترین پاسخگو به ترتیب ۱۹ و ۶۰ سال است. از نظر تحصیلات، نتایج نشان داد ۸۷/۷ درصد از پاسخگویان (با فراوانی ۱۹۳ نفر) در حد دیپلم و زیر دیپلم سواد دارند و میزان تحصیلات تنها ۱۲/۳ درصد از پاسخگویان (با فراوانی ۲۷ نفر) در سطح کارشناسی و بیشتر است. نتایج به دست آمده در خصوص شغل اصلی پاسخگویان نشان می‌دهد که شغل اصلی ۹۷/۳ درصد از پاسخگویان مرغداری است.

توصیف وضعیت عملکرد تعاونی

میانگین امتیازاتی که پاسخگویان به مجموع این گویه‌ها دادند، ۳/۱ (از ۵) با انحراف معیار ۰/۵۷۶ است. توزیع درصد فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت عملکرد تعاونی نشان می‌دهد که ۷۰ درصد از پاسخگویان عملکرد تعاونی را در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند. بر اساس نتایج جدول شماره ۱، اولویت‌بندی گویه‌ها بر حسب ضریب تغییرات CV نشان می‌دهد که بیشترین اولویت مربوط به گویه «اشتغال‌زایی تعاونی از زمان تشکیل و شروع فعالیت» با ضریب تغییرات ۰/۲۴ و میانگین ۳/۳۴ بوده است که ۸۰/۹ درصد (با فراوانی ۱۷۸ نفر) از پاسخگویان تأثیر این گویه را بر ارزیابی وضعیت عملکرد تعاونی در حد متوسط و قوی دانسته‌اند و کمترین اولویت مربوط به گویه «ریسک‌پذیری» با ضریب تغییرات ۰/۵۰ و میانگین ۲/۳۰ بوده است که ۸۵/۱ درصد از پاسخگویان (با فراوانی ۱۸۷ نفر) تأثیر این گویه را بر ارزیابی وضعیت عملکرد

21. Kolmogorov Smirnov Test

جدول ۲. گویه‌های مربوط به کارآفرینی سازمانی در تعاونی‌ها

اولویت ابعاد	ابعاد	اولویت گویه‌ها در هر بعد	عنوان گویه	میانگین رتبه‌ای از ۵	انحراف معیار	ضریب تغییرات
۱	پیشگامی	۱	آینده‌نگری هیئت مدیره در به‌کارگیری فرایندهای نوآورانه	۳/۳۱	۱/۰۲	۰/۳۰۸
		۲	تمایل به پیشگامی و پیش‌اقدامی و پیشتازی در بیان دیدگاه‌ها و ارائه خدمات و تولیدات جدید	۳/۲۹	۱/۰۵	۰/۳۱۹
		۳	پیش‌رو بودن در پیش‌بینی مشکلات احتمالی و برنامه‌ریزی تأثیربخش به منظور مقابله	۳/۲۵	۱/۰۴	۰/۳۲۰
		۴	شنیدن نظرات اعضا در هر موقعیت غیررسمی	۳/۴۳	۱/۱۲	۰/۳۲۷
۲	نوسازی راهبردی	۱	اجازه به اعضا در ارائه دیدگاه‌ها و نظرات جدید و نو در انجام امور	۳/۲۰	۱/۰۰	۰/۳۱۲
		۲	تشکیل جلسات به منظور شنیدن نظرات و دیدگاه‌های اعضا	۳/۱۸	۱/۰۰	۰/۳۱۶
		۳	بهرمرداری تعاونی از نظرها و دیدگاه‌های جدید اعضا برای ارائه تولیدات بهتر	۳/۱۸	۱/۰۱	۰/۳۱۸
		۴	اجازه به اعضا برای جست‌وجوی روش‌ها و فرایندهای جدید به منظور بهبود عملکرد و کارایی	۳/۲۴	۱/۰۵	۰/۳۲۴
		۵	اجازه به اعضا در ابراز نظرات و دیدگاه‌ها با آسودگی خاطر	۳/۲۵	۱/۰۹	۰/۳۳۵
۳	ریسک‌پذیری	۱	پشتیبانی از پروژه‌ها و طرح‌های کوچک آزمایشی نوآورانه اعضا	۳/۳۴	۰/۹۸۳	۰/۲۹۳
		۲	واگذاری و انتخاب اعضای شایسته برای کارهای مختلف شرکت (خرید نهاده، فروش محصول و ...)	۳/۳۰	۰/۹۸۸	۰/۲۹۹
		۳	استقبال هیئت مدیره از رفتارهای نوآورانه اعضا در ارائه تولیدات و خدمات جدید	۳/۲۵	۰/۹۷۸	۰/۳۰۰
		۴	تحمل هیئت مدیره در برابر ارائه تولیدات جدید از طریق انعطاف‌پذیری قوانین	۳/۱۵	۰/۹۹	۰/۳۱۵
		۵	حمایت‌های مادی و معنوی هیئت مدیره از اعضا در انجام فعالیت‌های ریسک‌پذیر	۳/۰۶	۱/۰۳	۰/۳۲۸
		۶	اجازه هیئت مدیره برای پیاده‌سازی ایده‌های خطرناک	۲/۸۴	۱/۱۲	۰/۳۹۶
۴	نوآوری	۱	شفافیت اطلاعات در زمینه تصمیمات و برنامه‌های کاری بین اعضا	۳/۶۰	۰/۹۸۵	۰/۲۷۳
		۲	تجدیدنظر در فعالیت‌های معمول تعاونی و سوق دادن آن‌ها به سمت زمینه‌های جدید	۳/۳۰	۰/۹۶۰	۰/۲۹۱
		۳	آمادگی اعضا و هیئت مدیره به گسترش کمی و کیفی شرکت	۳/۴۰	۱/۰۱۷	۰/۲۹۹
		۴	توجه و ترغیب به کارهای گروهی	۳/۴۵	۱/۰۹	۰/۳۱۷
		۵	همانگی و توسعه فعالیت‌های گروهی	۳/۳۷	۱/۰۷	۰/۳۲۰
		۶	جایگزینی مستمر روش‌ها و فرایندهای قدیمی با روش‌ها و فرایندهای جدید	۳/۰۹	۱/۰۲	۰/۳۳۰
		۷	بازتعریف اهداف تعاونی در راستای ارائه خدمات و تولیدات جدید	۳/۱۰	۱/۰۵	۰/۳۲۸
		۸	بازنگری در ساختار سلسله‌مراتبی تعاونی در راستای تسهیل فرایندهای نوآورانه	۳/۰۹	۱/۰۵	۰/۳۴۱
		۹	توجه به آموزش اعضا در راستای تقویت روحیه نوآوری و بهبود مهارت‌های کارآفرینانه آنان	۳/۱۳	۱/۱۱	۰/۳۵۶
میانگین کل				۳/۲۴		

*۵: خیلی قوی؛ ۴: قوی؛ ۳: متوسط؛ ۲: ضعیف؛ ۱: خیلی ضعیف

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول ۳. بررسی همبستگی پیرسون بین کارآفرینی سازمانی و مؤلفه‌های آن با میزان عملکرد تعاونی‌ها

متغیر	متغیرها	ضریب همبستگی (r)	سطح معناداری
	نوآوری	۰/۴۸۵	۰/۰۰۰**
	ریسک‌پذیری	۰/۴۸۷	۰/۰۰۰**
میزان عملکرد تعاونی	نوسازی راهبردی	۰/۵۶۲	۰/۰۰۰**
	پیشگامی	۰/۵۴۵	۰/۰۰۰**
	مجموع مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده کارآفرینی سازمانی	۰/۶۱۵	۰/۰۰۰**

مجله پژوهش‌های زیست‌شناسی

** معناداری در سطح ۱ درصد خطا

منبع: یافته‌های تحقیق

با مشاهده ضریب تعیین به دست آمده می‌توان گفت که حدود ۳۷ درصد از تغییرات معادله مربوط به متغیر عملکرد تعاونی، ناشی از متغیرهای «نوسازی راهبردی»، «پیشگامی» و «ریسک‌پذیری» است. به عبارت دیگر، ۳۷ درصد از میزان عملکرد تعاونی‌ها متأثر از سه مؤلفه تشکیل‌دهنده کارآفرینی سازمانی است و ۶۳ درصد باقی‌مانده به دیگر عوامل و متغیرهایی ربط دارد که در این تحقیق به آن‌ها پرداخته نشده است. با توجه به شکل کلی معادله رگرسیون چندگانه خطی ($Y=c+b_1x_1+b_2x_2+\dots$) معادله رگرسیون این مدل به صورت زیر است:

$$Y=12/0+195/318x_1+0/567x_2+0/328x_3$$

بحث و نتیجه‌گیری

اگرچه عوامل متعددی بر بهبود عملکرد، پویایی و بهره‌وری سازمان تأثیر می‌گذارند، وجود افراد کارآفرین با هدف انجام فعالیت‌های متهورانه و نوآورانه برای پیشبرد، ماندگاری و موفقیت سازمان متبوع، مقوله‌ای مهم و ارزشمند است. در زمینه تعاونی‌ها نیز سازمان‌هایی خودجوش، انعطاف‌پذیر، دموکراتیک‌محور و داوطلب هستند. وجود فضای کارآفرینی سازمانی می‌تواند سهم زیادی در بهبود عملکرد این سازمان‌ها داشته باشد. از آنچه در این تحقیق برداشت می‌شود، وجود رابطه مثبت و معنادار

میزان عملکرد تعاونی‌ها تأثیرگذار بوده است. همچنین، نتایج آزمون همبستگی تک‌تک مؤلفه‌های کارآفرینی سازمانی با متغیر میزان عملکرد تعاونی‌ها نشان می‌دهد که میزان عملکرد تعاونی‌ها با تک‌تک مؤلفه‌های کارآفرینی سازمانی رابطه مثبت و معناداری در سطح اطمینان ۹۹ درصد دارد (جدول شماره ۳).

در این پژوهش، به منظور بررسی تأثیرات متغیرهای مستقل (مؤلفه‌های کارآفرینی سازمانی) بر متغیر وابسته، میزان عملکرد تعاونی و نیز برآورد این تأثیرات، از معادله خطی رگرسیون چندمتغیره و به منظور دقت بیشتر، از بین روش‌های مختلف از روش گام‌به‌گام استفاده شد. مطابق معمول، پیش‌شرط‌های رگرسیون آزموده و در نهایت، داده‌ها برای انجام رگرسیون تأیید شدند. پس از وارد کردن متغیرهایی که با متغیر وابسته تحقیق همبستگی معناداری دارند، معادله تا سه گام پیش رفت؛ در این سه گام، به ترتیب سه متغیر «نوسازی راهبردی»، «پیشگامی» و در نهایت، «ریسک‌پذیری» وارد معادله شدند. نتایج حاصل از گام‌های رگرسیون در جدول شماره ۴ آمده است. همان‌طور که در جدول شماره ۴ نشان داده شده است، مقدار F حاصل از تجزیه واریانس ۴۳/۸۴ با احتمال ۹۹ درصد اطمینان ($Sig.=0/000$) و ضریب تعیین (R^2) ۰/۳۷۸ و تعدیل‌شده آن ($Adj.R^2$) ۰/۳۷ به دست آمد.

جدول ۴. خلاصه گام‌های سه‌گانه ورود متغیرهای مؤثر بر میزان عملکرد تعاونی‌ها

عنوان متغیر	ضریب تعیین (R^2)	ضرایب (B)	خطای معیار	ضرایب استاندارد (β)	t
C: ضریب ثابت	—————	۱۲/۱۹۵	۱/۹۶۸	—————	۶/۱۹۷**
X _۱ : نوسازی راهبردی	۰/۳۱۶	۰/۳۱۸	۰/۰۹۴	۰/۲۶۷	۳/۳۳۳**
X _۲ : پیشگامی	۰/۳۶۲	۰/۵۶۷	۰/۱۶۷	۰/۲۵۹	۳/۳۸۷**
X _۳ : ریسک‌پذیری	۰/۳۷۰	۰/۳۲۸	۰/۱۳۸	۰/۱۶۸	۲/۳۷۶*
	$R^2=0/378$	$R=0/615$	$df=3$	$F^{**}=43/840$	

مجله پژوهش‌های زیست‌شناسی

** معناداری در سطح ۱ درصد؛ * معناداری در سطح ۵ درصد

منبع: یافته‌های تحقیق

به مدیریت جلسات و گوش دادن و نیز سازوکارهای مشارکت همه اعضا ارتقا و بهبود یابد و میزان توانایی اعضا و مدیران در فرایند برنامه‌ریزی بیشتر شود. همچنین، به مسئولان تصمیم‌ساز ستادی پیشنهاد می‌شود زمینه‌های انگیزش و حمایت‌های مادی و معنوی از تعاونی‌های نوآور و کارآفرین را فراهم آورند تا از این طریق، عملکرد تعاونی‌ها بهبود و ارتقا یابد و روستاییان به سمت توسعه پایدار روستایی گام بردارند.

تشکر و قدردانی

این مقاله از پایان‌نامه کارشناسی ارشد آقای احسان خسروی، دانش‌آموخته کارشناسی ارشد گروه توسعه روستایی دانشکده کشاورزی دانشگاه لرستان مستخرج شده است و با حمایت و پشتیبانی مالی اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان کرمانشاه انجام پذیرفته است. بدین‌وسیله گروه تحقیق مراتب قدردانی و تشکر را از اداره مذکور به عمل می‌آورند.

بین مؤلفه‌های کارآفرینی سازمانی اعضا و عملکرد تعاونی‌های مطالعه‌شده است.

نتایج این تحقیق با یافته‌های نامان و سلوین^{۲۲} (۱۹۹۳)، زهرا و کوین^{۲۳} (۱۹۹۵)، کایا^{۲۴} (۲۰۰۶) و راسل و راسل^{۲۵} (۱۹۹۲) هم‌خوانی دارد. این محققان در مطالعاتی جداگانه در بررسی ارتباط بین کارآفرینی سازمانی و عملکرد شرکت‌ها به این نتیجه رسیدند که کارآفرینی سازمانی به توسعه و ارتقای عملکرد تعاونی‌ها منجر می‌شود. همچنین، نتایج تحقیق با یافته‌های کاراکاگلو و همکاران^{۲۶} (۲۰۱۲)، لامپکین و دس^{۲۷} (۱۹۹۶) و ویکلاند^{۲۸} (۱۹۹۹) نیز هم‌خوانی دارد، زیرا آنان در مطالعات خود نشان دادند افزایش کارآفرینی سازمانی سبب افزایش سودآوری و رشد شرکت می‌شود که این امر، تأثیر مثبت و معناداری بر افزایش عملکرد شرکت‌ها داشته است. در نتیجه ریسک‌پذیری، نوآوری، پیشگامی و نوسازی راهبری و به‌طور کلی، رفتارهای کارآفرینانه سازمانی می‌تواند به منظور رقابت، ابزاری در دست شرکت‌های خاص و موفق، به‌ویژه در کشورهای توسعه‌یافته باشد. به‌علاوه، نتایج مطالعات شارما و کریسمن^{۲۷} (۲۰۰۷)، دس و همکاران^{۲۸} (۲۰۰۳)، آکتان و بلوت^{۲۸} (۲۰۰۸)، دس و لامپکین^{۲۷} (۲۰۰۵) و فیس و ستیندامار^{۲۹} (۲۰۰۹) نیز مؤید این نتیجه است.

علل وجود رابطه و تأثیر کارآفرینی سازمانی بر عملکرد تعاونی‌ها شاید ناشی از بارز بودن شرایطی مانند ریسک‌پذیری، پیشگامی و وجود روحیه نوآوری بین افراد سازمان با هدف تحول سازمانی باشد. همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد، بر اساس مدل رگرسیون، مؤلفه نوآوری وارد معادله نشده است. در این زمینه شاید غالب نبودن روحیه نوآوری بین اعضا باعث این نتیجه شده باشد، زیرا داشتن روحیه نوآوری، مستلزم تعامل، توانایی ارتباط با نهادها و عوامل تغییر و توانایی استفاده از رسانه‌هاست که با توجه به ماهیت شغل کشاورزی و کم‌سوادی بیشتر پاسخگویان، امکان استفاده از رسانه‌ها و کانال‌های منتشرکننده نوآوری‌های مربوطه کمتر خواهد بود. با توجه به تأثیر کارآفرینی سازمانی در بهبود عملکرد تعاونی‌ها، می‌توان از طریق آشنا کردن هیئت مدیره با اهمیت و نقش کارآفرینی سازمانی، کار گروهی، بسترسازی برای ابراز ایده، بهره‌مندی از ایده‌ها و نقش درازمدت ریسک‌پذیری در بهبود عملکرد، نگرش مدیران را درباره پدیده یادشده اصلاح کرد.

همچنین، به منظور ایجاد روحیه کارآفرینی اعضای تعاونی‌ها می‌توان برنامه‌های آموزشی را در دستور کار قرار داد تا از این طریق، کار جمعی و گروهی تقویت شود، مهارت‌های مربوط

22. Naman & Slevin

23. Zahra & Covin

24. Kaya

25. Russell & Russell

26. Wiklund

27. Sharma & Chrisman

References

- Ahmed, P. K. (1998). Culture and climate for innovation. *European Journal of Innovation Management*, 1(1), 30-43. doi: 10.1108/14601069810199131
- Aktan, B., & Bulut, C. (2008). Financial performance impacts of corporate entrepreneurship in emerging markets: A Case of Turkey. *European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences*, 12, 70-79.
- Alegre, J., & Chiva, R. (2009). *Entrepreneurial orientation, organizational learning capability and performance in the ceramic tiles industry* [Internet]. Retrieved from <http://www.ivie.es/downloads/docs/wpasec/wpasec-2009-08.pdf>
- Al-Swid, A. K., & Mahmood, R. (2011). Fostering the performance of banks through Total Quality Management (TQM) Practices: A bank branches perspective. *European Journal of Social Sciences*, 19(2), 268-285.
- Antonic, B., & Hisrich, R. D. (2001). Organizational entrepreneurship orientation: Construct refinement and cross-cultural validation. *Journal of Business Venturing*, 16, 495-527. doi: 10.1016/s0883-9026(99)00054-3
- Antonic, B. (2007). Intrapreneurship: A comparative structural equation modeling study. *Industrial Management & Data Systems*, 107(3), 309-325. doi: 10.1108/02635570710734244
- Antonic, B., & Hisrich, R. D. (2004). Corporate entrepreneurship contingencies and organizational wealth creation. *Journal of Management Development*, 23(6), 518-550. doi: 10.1108/02621710410541114
- Barringer, B. R., & Bluedorn, A. C. (1999). Corporate entrepreneurship and strategic management. *Strategic Management Journal*, 20, 421-444.
- Baseri, B. Sadegi, H., & khaksar, G. R. (2011). [Performance of producer cooperatives in Iran's agriculture sector (Persian)]. *Economic Research*, 10(3), 1-24.
- Chang, S., Lin, R., Chang, F., & Chen, R. (2007). Achieving manufacturing flexibility through entrepreneurial orientation. *Industrial Management & Data Systems*, 107(7), 997-1017. doi: 10.1108/02635570710816711
- Covin, J. G., & Miles, M. P. (1999). Corporate entrepreneurship and the pursuit of competitive advantage. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 23(3), 47-47.
- Covin, J. G., & Slevin, D. P. (2002). The entrepreneurial imperatives of strategic leadership. In M. A. Hitt, R. D. Ireland, S. M. Camp, & Sexton, D. L. (Eds.), *Strategic Entrepreneurship: Creating a New Mindset* (pp. 309- 327). Oxford: Blackwell.
- Dess, G. G., & Lumpkin, G. T. (2005). The Role of Entrepreneurial Orientation in Stimulating Effective Corporate Entrepreneurship. *Academy of Management Perspectives*, 19(1), 147-156. doi: 10.5465/ame.2005.15841975
- Dess, G. G., Ireland, R. D., Zahra, S. A., Floyd, S. W., Janney, J. J., & Lane, P. J. (2003). Emerging Issues in Corporate Entrepreneurship. *Journal of Management*, 29(3), 351-378. doi: 10.1016/s0149-2063_03_00015-1
- Fiş, A. M., & Çetindamar, D. (2009). *The missing link between firm-level entrepreneurship and performance*. Paper presented at The 9th International Entrepreneurship Forum, Istanbul, Turkey, 16 -18 September 2009.
- Freiling, J., & Schelhowe, C. L. (2014). The impact of entrepreneurial orientation on the performance of internationalization. *Journal of Entrepreneurship Management and Innovation*, 10(4), 169-199.
- Global Entrepreneurship Monitoring (GEM). (2015). *GEM 2014 Global Report* [Internet]. Retrieved from <http://www.gemconsortium.org/report>
- Habbershon, T. G., & Pistrui, J. (2002). Enterprising families domain: family-influenced ownership groups in pursuit of transgenerational wealth. *Family Business Review*, 15(3), 223-237. doi: 10.1111/j.1741-6248.2002.00223.x
- Heinonen, J., & Korvela, K. (2003). *How about measuring intrapreneurship?* Paper presented at The 33rd Entrepreneurship, Innovation and Small Business Conference, Milan, Italy, 10- 12 September 2003.
- Heinonen, J., & Korvela, K. (2005). *How about measuring entrepreneurship? Research Report*. Turku, Finland: Small Business Institute.
- Hornsby, J. S., Kuratko, D. F., & Montagno, R. V. (1999). Perception of internal factors for corporate entrepreneurship: A comparison of Canadian and U.S. managers. *Entrepreneurship: Theory and Practice*, 24(2), 9-24.
- Hornsby, J. S., Kuratko, D. F., & Zahra, S. A. (2002). Middle Managers' Perception of the Internal Environment for Corporate Entrepreneurship: Assessing a Measurement Scale. *Journal of Business Venturing*, 17(3), 253-273. doi: 10.1016/s0883-9026(00)00059-8
- Hossainimoghadam, S. M. R., & Hejazi, S. R. (2014). [The impact of entrepreneurial orientation on performance of banks with emphasis on the role of market orientation as mediator (Persian)]. *Journal of Entrepreneurship Development*, 7(2), 211-229.
- Hough, J., & Scheepers, R. (2008). Creating corporate entrepreneurship through strategic leadership *Journal of Global Strategic Management*, 1(2), 17-17. doi: 10.20460/jgsm.2008218496
- Karacaoglu, K., Bayrakdaroglu, A., & San, F. B. (2012). The Impact of Corporate Entrepreneurship on Firms' Financial Performance: Evidence from Istanbul Stock Exchange Firms. *International Business Research*, 6(1), 163-175. doi: 10.5539/ibr.v6n1p163
- Karbasi, A. R., & Gorgani, J. D. (2014). [An investigation of dairy cooperatives performance in Aq-gala Township (Persian)]. *Journal of Co-operation and Agriculture*, 3(12), 97-112.
- Kaya, N. (2006). The impact of human resource management practices and corporate entrepreneurship on firm performance: evidence from Turkish firms. *International Journal of Human Resource Management*, 17(12), 2074-2900. doi: 10.1080/09585190601000204
- Kellermanns, F. W., Eddleston, K. A., Barnett, T., & Pearson, A. (2008). An exploratory study of family member characteristics and involvement: Effects on entrepreneurial behavior in the family firm. *Family Business Review*, 21(1), 1-14. doi: 10.1111/j.1741-6248.2007.00107.x
- Kelley, D., Singer, S., & Herrington, M. (2012). *The global entrepreneurship monitor: 2011 global report. The Annual Report for Ireland*. London: Global Entrepreneurship Research Association (GERA).
- Kreiser, P. M., Marino, L. D., & Weaver, K. M. (2002). Assessing the psychometric properties of the Entrepreneurial Orientation Scale: A Multi-Country Analysis. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 26(4), 71-95.
- Kuratko, D. F., Ireland, R. D., Covin, J. G., & Hornsby, J. S. (2005). A model of middle-level managers' entrepreneurial behav-

- ior. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 29(6), 699-716. doi: 10.1111/j.1540-6520.2005.00103.x
- Lee, S. M., & Lim, S. (2008). Entrepreneurial orientation and the performance of service business. *Service Business*, 3(1), 1-13. doi: 10.1007/s11628-008-0051-5
- Lee, S. M., Lim, S., & Pathak, R. D. (2009). Culture and entrepreneurial orientation: a multi-country study. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 7(1), 1-15. doi: 10.1007/s11365-009-0117-4
- Lumpkin, G. T., & Dess, G. G. (1996). Clarifying the Entrepreneurial Orientation Construct and linking it to Performance. *Academy of Management Review*, 21(1), 135-172. doi: 10.5465/amr.1996.9602161568
- Lumpkin, G., & Dess, G. G. (2001). Linking two dimensions of entrepreneurial orientation to firm performance. *Journal of Business Venturing*, 16(5), 429-451. doi: 10.1016/s0883-9026(00)00048-3
- Martins, E. C., & Terblanche, F. (2003). Building organisational culture that stimulates creativity and innovation. *European Journal of Innovation Management*, 6(1), 64-74. doi: 10.1108/14601060310456337
- Miles, M. P., Munilla, L. S., & Darroch, J. (2008). Sustainable corporate entrepreneurship. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 5(1), 65-76. doi: 10.1007/s11365-008-0074-3
- Mokaya, S. O. (2012). Corporate entrepreneurship and organizational performance theoretical perspectives, approaches and outcomes. *International Journal of Arts and Commerce*, 1(4), 133-43.
- Morris, M. H., & Kuratko, D. F. (2002). *Corporate entrepreneurship: Entrepreneurial development within organizations*. Orlando, FL: Harcourt College Publishers.
- Morris, M. H., Kuratko, D. F., & Covin, J. C. (2011). *Corporate Entrepreneurship and Innovation*. Mason, United States: Thomson South-Western Publishers.
- Morris, M. H., Webb, J. W., & Franklin, R. J. (2011). Understanding the Manifestation of Entrepreneurial Orientation in the Nonprofit Context. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 35(5), 947-971. doi: 10.1111/j.1540-6520.2011.00453.x
- Naman, J. L., & Slevin, D. P. (1993). Entrepreneurship and the concept of fit: a model and empirical tests. *Strategic Management Journal*, 14, 137-153. <http://dx.doi.org/10.1002/smj.4250140205>.
- Phillip, H. P., Wright, M., Ucbasaran, D., & Tan, W. L. (2009). Corporate entrepreneurship: current research and future directions. *Journal of business Venturing*, 24, 197-205. doi: 10.1016/j.jbusvent.2009.01.007.
- Pinchot, G. (1985). *Intrapreneuring: Why you don't have to leave the corporation to become entrepreneur*. New York, NY: Harper and Row Publishers.
- Pittaway, L. (2001). Corporate enterprise: a new reality for hospitality organisations? *International Journal of Hospitality Management*, 20(4), 379-393. doi: 10.1016/s0278-4319(01)00023-8
- Rajshekhkar, G. J., Todd, P. R., Johnston, W. J., & Granot, E. (2012). Entrepreneurship, muddling through, and Indian internet-enabled SMEs. *Journal of Business Research*, 65, 740-744. doi: 10.1016/j.jbusres.2010.12.010.
- Rezai, R. (2014). [Study the role of entrepreneurship in the development of rural cooperatives (Persian)]. *Journal of Entrepreneurship in Agriculture*, 1(1), 85-102.
- Russell, R. D., & Russell, C. J. (1992). An examination of effects of organizational norms, organizational structure, and environmental uncertainty on entrepreneurial strategy. *Journal of Management*, 18(4), 639-656. doi: 10.1177/014920639201800403.
- Scheepers, M., Hough, J., & Bloom, J. (2008). Nurturing the corporate entrepreneurship capability. *Journal of Southern African Business Review*, 12(3), 50-75.
- Shabanpour, Gh. R. (2008). [Iran's cooperative sector employment and entrepreneurship (Persian)]. *Rooyesh*, 5(19), 1-13.
- Sharma, P., & Chrisman, S. J. J. (2007). Toward a Reconciliation of the Definitional Issues in the Field of Corporate Entrepreneurship. *Entrepreneurship*, 83-103. doi: 10.1007/3-540-48543-0_4
- Simsek, Z., Lubatkin, M. H., Veiga, J. F., & Dino, R. N. (2009). The role of an entrepreneurially alert information system in promoting corporate entrepreneurship. *Journal of Business Research*, 62, 810-817. doi: 10.1016/j.jbusres.2008.03.002.
- Stevenson, H.H., & Jarillo, J.C. (1990). A paradigm of entrepreneurship: Entrepreneurial management. *Strategic Management Journal*, 11, 17-27.
- Wiklund, J. (1999). The sustainability of the entrepreneurial orientation-performance relationship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 23, 37-48.
- Zahra, S. A., Hayton, J. C., & Salvato, C. (2004). Entrepreneurship in Family vs. Non-Family Firms: A Resource-Based Analysis of the Effect of Organizational Culture. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 28(4), 363-381. doi: 10.1111/j.1540-6520.2004.00051.x
- Zahra, S. A., & Covin, J. G. (1995). Contextual influences on the corporate entrepreneurship-performance relationship: A longitudinal analysis. *Journal of Business Venturing*, 10(1), 43-58. doi: 10.1016/0883-9026(94)00004-e
- Zahra, S. A. (1991). Predictors and financial outcomes of corporate entrepreneurship: An exploratory study. *Journal of Business Venturing*, 6(4), 259-285. doi: 10.1016/0883-9026(91)90019-a
- Zahra, S. A. (2005). Entrepreneurial Risk Taking in Family Firms. *Family Business Review*, 18(1), 23-40. doi: 10.1111/j.1741-6248.2005.00028.x
- Zdunczyk, K., & Blenkinsopp, J. (2007). Do organisational factors support creativity and innovation in Polish firms? *European Journal of Innovation Management*, 10(1), 25-40. doi: 10.1108/14601060710720537